

Δειλία και ατολμία...

Είναι οι μόνες λέξεις με τις οποίες μπορούμε να χαρακτηρίσουμε τις, μέχρι στιγμής, εξαγγελίες του υπουργείου δικαιοσύνης, που -αντιμέτωπο με μια πραγματική έκρηξη στις ελληνικές φυλακές- παίρνει κάποια μέτρα που κάθε άλλο παρά θίγουν ουσιαστικά το σωφρονιστικό πρόβλημα.

1) Το σωφρονιστικό πρόβλημα είναι, κύρια, πρόβλημα κοινωνικής αντιμετώπισης. Στην Ελλάδα, ο δράστης κάποιου αδικήματος φυλακίζεται, όχι για να σωφρονιστεί, αλλά για να πάρει επάνω του εκδίκηση κάποιο κοινωνικό σύνολο, που, στο κάτω-κάτω, δεν έχει -τις περισσότερες φορές- βλαφτεί από το αδίκημα. Το υπουργείο φαίνεται να αγνοεί την παραπάνω αλήθεια.

2) Σαν μοναδική αιτία της εκρηκτικής κατάστασης που επικρατεί στις φυλακές, το υπουργείο εμφανίζει τον υπερπληθυσμό. Δεν γίνεται ούτε η παραμικρή νύξη στις ανακοινώσεις του για το ανατριχιαστικά ψηλό ποσοστό "αυτοκτονιών" μεταξύ των κρατουμένων. Δεν γίνεται νύξη για τα βασανιστήρια και τους καθημερινούς ξυλοδαρμούς σε βάρος κρατουμένων. Δεν γίνεται ούτε η παραμικρή νύξη στις ανακοινώσεις του για το ανατριχιαστικά ψηλό ποσοστό "αυτοκτονιών" μεταξύ των κρατουμένων.

Δεν γίνεται νύξη για το καθημερινό κουρέλιασμα της προσωπικότητας των κρατουμένων με τις σωματικές έρευνες των αποκρύφων σημείων τους, με τις βρισιές εκ μέρους της διοίκησης, με τους εκβιασμούς σε βάρος των κρατουμένων και των συγγενών τους.

3) Δεν γίνεται στις ανακοινώσεις του υπουργείου μνεία για τις περίφημες "πειθαρχικές" ποινές, που χωρίς νομοθετική ρύθμιση επιβάλλονται στους κρατούμενους ανάλογα με τις ορέξεις του φυλακτικού προσωπικού. Δεν γίνεται λόγος ούτε για τις στερήσεις

αλληλογραφίας, ούτε για τις στερήσεις επισκεπτηρίου, ούτε βέβαια για τον εγκλεισμό στις απομονώσεις και στα πειθαρχικά κελιά.

4) Δεν γίνεται λόγος στις ανακοινώσεις του υπουργείου για την ανυπαρξία ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης των κρατουμένων. Δεν γίνεται λόγος για το ότι οι περισσότερες φυλακές της χώρας δεν έχουν γιατρό. Δεν γίνεται λόγος για το ότι σ' όλη την Ελλάδα υπάρχει μόνο ένα νοσοκομείο κρατουμένων. Δεν γίνεται λόγος για το ότι το Νοσοκομείο Κρατουμένων "Άγιος Παύλος" λειτουργεί χωρίς γιατρούς. Δεν γίνεται λόγος για τα ποσά που χρειάζεται να καταβάλλουν οι κρατούμενοι για να μεταχθούν σ' αυτό το "νοσοκομείο".

5) Δεν γίνεται λόγος για την κατάσταση που επικρατεί στο "ψυχιατρείο" κρατουμένων. Δεν γίνεται λόγος για τα χρηματικά ποσά που εισπράττουν οι αρμόδιοι για να χορηγήσουν στους κρατούμενους πιστοποιητικά. Δεν γίνεται, τέλος λόγος για τα υποχρεωτικά "κοκταίηλς" τις καθηλώσεις κλπ. ειδικά βασανιστήρια των κρατουμένων σ' αυτό το ευαγές ίδρυμα.

6) Δεν γίνεται λόγος για αποποινικοποίηση της χρήσης ναρκωτικών ουσιών. Δεν γίνεται λόγος για το ότι οι χρήστες που φυλακίζονται, όχι μόνο δεν σταματούν τα ναρκωτικά, αλλά, αντίθετα, οδηγούνται συστηματικά από τα "μαλακά" στα "σκληρά" κι' από εκεί στα "σκληρότερα" και τελικά στον θάνατο.

7) Δεν γίνεται λόγος για την κατάσταση που επικρατεί στις φυλακές ανηλίκων. Δεν γίνεται λόγος για το ότι παιδιά ηλικίας 10 ετών πέφτουν θύματα της σεξουαλικής και κάθε άλλης κτηνωδίας, όχι μόνο των φυλάκων, αλλά και των μεγαλύτερων (μέχρι και 21 ετών) συγκαταυμένων τους. Δεν γίνεται λόγος για την απαγόρευση στα κρατούμενα παιδιά της μόρφωσης

και της χαράς του παιχνιδιού. Δεν γίνεται λόγος για τα τερατώδη ποσοστά εγκληματικότητας που παρατηρούνται σ'όσους έχουν "φοιτήσει" και "αποφοιτήσει" από αυτά τα "σωφρονιστικά καταστήματα ανηλίκων".

8) Δεν γίνεται λόγος για τις άθλιες συνθήκες που επικρατούν στις μοναδικές γυναικείες φυλακές της χώρας.

9) Δεν γίνεται λόγος γενικά για τα όσα έχουν καταγγελλεί και καθημερινά καταγγέλλονται και δεν γίνεται λόγος για την τύχη των εκατοντάδων μηνύσεων που έχουν υποβληθεί από κρατούμενους και συγγενείς τους κατά των δ/ντών και υπαλλήλων φυλακών.

10) Το υπουργείο "χρυσώνει το χάπι" μιλώντας για "εργασία σ'όλους τους κρατούμενους" και για "βιοτεχνικές φυλακές". Αποφεύγει να μιλήσει για τον "φόρο" που πληρώνει ο κρατούμενος στη διεύθυνση της φυλακής για να μπορέσει κατά την αποφυλάκισή του να πάρει μαζί του το караβάκι ή το κάδρο ή το κέντημα, προϊόν μακρόχρονου και σκληρού μόχθου, αλλά και της επιθυμίας του να δημιουργήσει κάτι. Αποφεύγει να μιλήσει για την οικονομική και φυσική απομύζηση των κρατουμένων που εργάζονται, χωρίς μισθό, στις αγροτικές φυλακές, αποφέροντας τεράστια κέρδη στο κράτος, αλλά και στους διευθυντές των "ιδρυμάτων". Αποφεύγει να μιλήσει για το ότι οι εργαζόμενοι κρατούμενοι είναι απλά σκλάβοι, αφού δεν αμοίβονται, δεν συνταξιοδοτούνται και τελικά αποφυλακίζονται χωρίς πεντάρα τσακιστή, υποχρεωμένοι να καταφύγουν και πάλι στο "έγκλημα" για να επιβιώσουν οι ίδιοι και για να συντηρήσουν τις χωρίς -πολλές φορές- άλλο στήριγμα οικογένειές τους. Αν μάλιστα, λάβουμε υπ'όψη τις "φιλελεύθερες" τάσεις της σημερινής πολιτικής

ηγεσίας, έχουμε σοβαρούς λόγους να φοβόμαστε για την εκχώρηση της εργατικής δύναμης των κρατουμένων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις. Τα παραπάνω ισχύουν και για την προτεινόμενη από το υπουργείο μετατροπή των ποινών από 1 μηνός μέχρις 1 έτους σε "υποχρέωση παροχής κοινωνικού έργου". Και, εν προκειμένω, θα πρέπει να εκφράσουμε και τον φόβο μας για την τυχόν μετατροπή των κρατουμένων σε απεργοσπαστικό μηχανισμό.

11) Θαυμάζουμε την ταχυδακτυλουργική ρύθμιση που προτείνει το υπουργείο για τη "δυνατότητα αναστολής της ποινής μέχρι 3 ετών που έχει επιβληθεί σε αλλοδαπό, εφόσον δεν του έχει χορηγηθεί πολιτικό άσυλο και έχει διαταχθεί η απέλασή του", πράγμα που σημαίνει μ'ένα σμπάρο δύο τρυγόνια: και την ως ένα βαθμό αποσυμφόρηση των φυλακών και την γρηγορότερη δυνατή απέλαση των τριτοκοσμικών προσφύγων.

12) Σ'ό,τι αφορά τους ισοβίτες, η προτεινόμενη ρύθμιση δεν μεταβάλλει σε τίποτε την ισχύουσα κατάσταση. Οι ισοβίτες θα πρέπει να εκτίουν 17 χρόνια πραγματικής φυλάκισης και 1½ χρόνο σε φυλακές εργασίας, προτού να έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν να τους χαριστεί ή ανασταλεί το υπόλοιπο της ποινής τους. Φυσικά, η χάρη ή η αναστολή του υπολοίπου της ποινής θα εξαρτώνται, όπως και σήμερα, από την καλή διάθεση του κάθε διευθυντή φυλακής, που φυσικά θα εξαρτάται από το πόσα "θα στάξει" ο κρατούμενος.

13) Για να πετύχει την "αποσυμφόρηση" των φυλακών, το υπουργείο δηλώνει ότι προτίθεται να δημιουργήσει και άλλα δικαστήρια ώστε με την επίσπευση της εκδίκασης των υποθέσεων να μειωθεί ο αριθμός των προσωρινά κρατουμένων. Προτείνει μάλιστα τη λειτουργία των δικαστηρίων και κατά την "περίοδο των δικαστικών διακοπών", αδιαφορώντας για το ότι η

περίοδος αυτή είναι και "περίοδος δικηγορικών διακοπών" και αποφεύγοντας να δώσει στη δημοσιότητα τον αριθμό των ατόμων που έχουν καταδικαστεί επειδή δεν είχαν δικηγόρο. Όσο για την "αύξηση του αριθμού των δικαστών", μ'όλη την καλή μας πρόθεση μας είναι αδύνατον να πιστέψουμε ότι θα λύσει το πρόβλημα της ανεργίας.

14) Η παραδοχή από το υπουργείο της ύπαρξης "ψυχοπαθών κρατουμένων" κάνει περιττό το οποιοδήποτε σχόλιο, Είναι αδιανόητο το να κρατούνται άνθρωποι για πράξεις που κατά το νόμο είναι αδύνατο να τους καταλογισθούν.

15) Η αναγγελία της προόδου των εργασιών ανέγερσης νέων φυλακών στα Χανιά και στη Θεσσαλονίκη, δεν μπορεί παρά να μας γεμίζει αγωνία, αφού είναι γνωστό ότι όσο πιο σύγχρονη είναι μια φυλακή, τόσο πιο απάνθρωπη είναι και τόσο περισσότερο μοιάζει με τα διαβόητα "λευκά κελιά" της Γερμανίας (βλ. φυλακές Λάρισσας και Αγ.Στεφάνου Πάτρας).

16) Συμφωνούμε με το υπουργείο ότι τα συνταγματικά πλαίσια δεν επιτρέπουν παρέμβαση στο "προνόμιο" του προέδρου της δημοκρατίας να απονέμη χάρη. Γνωρίζουμε, όμως, ότι το υπουργείο έχει τη δυνατότητα και την αρμοδιότητα ρύθμισης των διαδικασιών του συμβουλίου χαρίτων που είναι αρμόδιο να προτείνει την απονομή χάρης. Και, φυσικά, τίποτε δεν μας απαγορεύει να ζητάμε ακόμα και τη σχετική τροποποίηση του συντάγματος.

Έχοντας, λοιπόν, υπ'όψη μας τις υπουργικές ανακοινώσεις, όπως αυτές διατυπώθηκαν και όπως τις σχολιάσαμε παραπάνω, και εν όψει της κατάθεσης σχετικού νομοσχεδίου, ζητάμε:

Α. Ο υπουργός ή ο γενικός γραμματέας του υπουργείου δικαιοσύνης να επισκεφτούν τις φυλακές και να συζητήσουν με τους κρατούμενους -εξεγερμένους και μη- για τα προβλήματα που αντιμε-

τωπίζουν και για τις συνθήκες που επικρατούν στις φυλακές. Η συζήτηση αυτή θα πρέπει να διεξαχθεί πριν την σύνταξη και ο-
πωσδήποτε πριν την κατάθεση οποιουδήποτε νομοσχεδίου.

B. Ζητάμε:

- Να παραχωρηθεί το δικαίωμα έφεσης στους καταδικασμένους,
πρι το 1979, που το έχουν στερηθεί.

- Να αφεθούν ελεύθεροι οι ισοβίτες που έχουν συμπληρώσει
δεκαπέντε χρόνια φυλακή, με αναστολή του υπολοίπου της ποινής
τους.

- Να κλείσουν αμέσως οι φυλακές ανηλίκων.

- Να αποφυλακιστούν οι κρατούμενοι για χρήση ναρκωτικών.
Η χρήση δεν είναι αδίκημα και δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται
ποινικά.

- Να ρυθμιστούν νομοθετικά οι προϋποθέσεις της προσωρι-
νής κράτησης κατά τρόπο σαφή και όχι με αόριστες αναφορές σε
"επικινδυνότητα του δράστη" ή σε "βαρύτητα κατηγοριών".

- Να ρυθμιστεί νομοθετικά η υποχρεωτική από τα δικαστή-
ρια αναστολή του υπολοίπου 1/3 όλων των ποινών.

- Να αποφυλακιστούν αμέσως οι υπερήλικες κρατούμενοι
καθώς και εκείνοι των οποίων η υγεία έχει ή κινδυνεύει να
υποστεί ανήκεστο βλάβη.

- Να επανδρωθούν με κατάλληλο προσωπικό το Νοσοκομείο
Κρατουμένων "Άγιος Παύλος" και το "Ψυχιατρείο Κρατουμένων".

- Να προσληφθεί τουλάχιστον ένας γιατρός σε κάθε φυλα-
κή.

- Να ελεγχθούν όλες οι καταγγελίες για δολοφονίες και
βασανιστήρια σε βάρος κρατουμένων και να αποπεμφθούν οι τυ-
χόν ένοχοι από τις φυλακές και τις άλλες υπηρεσίες του υ-
πουργείου.

- Να επιτραπεί σε κοινωνικούς φορείς η είσοδος στις φυλακές, ώστε να αποκτήσουν ίδια αντίληψη των όσων συμβαίνουν. Ιδιαίτερα, να επιτραπεί η είσοδος σε δημοσιογράφους.

- Οι ψυχοπαθείς κρατούμενοι να οδηγηθούν αμέσως σε νοσοκομεία και κλινικές για θεραπεία.

- Να ρυθμισθεί νομοθετικά η ημι-ελεύθερη διαβίωση των κρατουμένων για ασήμαντα αδικήματα.

- Να ρυθμιστεί νομοθετικά το δικαίωμα των κρατουμένων να εργάζονται και να αμοίβονται εφ'όσον το επιθυμούν και μόνο.

- Να καταργηθούν οι απομονώσεις και τα πειθαρχεία. Να καταργηθούν οι στερήσεις επισκεπτηρίου και αλληλογραφίας.

- Να καταργηθεί η αυθαίρετη λογοκρισία των επιστολών από και προς τους κρατούμενους καθώς και των εισερχομένων στην φυλακή εντύπων.

- Να δημιουργηθεί ειδική υπηρεσία οικονομικού ελέγχου των φυλακών και του φυλακτικού και λοιπού προσωπικού.

- Να ληφθεί μέριμνα για την αποκατάσταση (οικονομική -επαγγελματική και κοινωνική) των αποφυλακισθέντων.

- Να δημιουργηθεί ειδική υπηρεσία του υπουργείου,πλαισιωμένη με γλωσσομαθείς, διερμηνείς, που θα ελέγχει τις συνθήκες κράτησης των αλλοδαπών κρατουμένων.

- Να καταργηθεί η ποινή του θανάτου και των ισοβείων, που δεν έχουν κανένα σωφρονιστικό περιεχόμενο.

Γ. Τα παραπάνω αιτήματα, αναφέρονται ενδεικτικά, αφού οι χρονικές πιέσεις δεν επιτρέπουν μια διεξοδικότερη μελέτη των προβλημάτων των ελληνικών φυλακών. Για το λόγο αυτό, ζητούμε και πάλι από τον υπουργό δικαιοσύνης να μην καταθέσει

κανένα νομοσχέδιο πριν συζητήσει, με τους κρατούμενους, εξε-
γερμένους ή όχι, όλων των φυλακών καθώς και με τους υπόλοι-
πους ενδιαφερόμενους φορείς.

Αθήνα, 23.10.1990

Ομάδα Δικηγόρων Διεθνούς Αλληλεγγύης
στους Φυλακισμένους.

Ελένη Δημοπούλου (Δικηγόρος)
Μάνη Παπαπαναγιωτάκη
(Φοιτήτρια Νομικής - Κοινωνιολόγος)
Κώστας Παπανικολάου (Δικηγόρος)
Βασίλης Καραγιάννης (Δικηγόρος).

Επεδημοσιεύχουμε στο "ΠΡΙΝ", το τετ.